

GO

Podium vindt u ook op de website van het Brabants Dagblad: bd.nl/opinie

Sla de hand aan de ploeg en ga nieuwe begaanbare paden op
Jan de Rond

De trekker

symbool van achterhoedegevecht

Op de trekkers zitten spiegels, achteruitkijkspiegels. Voor de boeren zijn ze jammer genoeg te klein om serieus in te kijken. En dat is wel nodig, want **de geschiedenis wijst vaak de weg naar de toekomst.**

Jan de Rond

OPINIE

Boeren en hun trekkers bepaalden het nieuws van de afgelopen weken. De boeren kwamen massaal hun erfen af. De trekkers zijn groot, groter, grootst en de boeren zijn boos, bozer, boost. Boeren bulderen, burgers bewonderen, bestuurders beven en journalisten smullen.

Veel dieren zorgen voor veel mest en veel ammoniak (stikstof) op te weinig land. Als boeren geen rekening houden met hun land en de natuur, hun krachtigste productiemiddelen, schieten ze in eigen voet en slaat de natuur terug. Dat is nu aan het gebeuren. Daar helpt massaal protesteren op grote trekkers niet aan. Vernieuwen, innoveren, is het toverwoord. Nieuwe verdienmodellen zijn de weg uit de misère.

Sinds midden jaren tachtig van de vorige eeuw doet de overheid al verwoede pogingen om de groei van de agrarische sector te sturen en te beugelen. Pionier op dit vlak is de in juli 2017 overleden Gerrit Braks. Melkquota, mestboekhouding, s(t)aldering; de overheid probeert van alles, maar stuit steeds op enorme (lobby)kracht en groot verzet. Toen en nu kwamen de trekkers massaal tevoorschijn.

Op de trekkers zitten spiegels, achteruitkijkspiegels. Ze zijn jammer genoeg te klein om serieus in te kijken. En dat is wel nodig, want de geschiedenis wijst vaak de weg naar de toekomst.

Geschiedenis

Op het Hollandse platteland zijn in de afgelopen 1000 jaren veel innovaties ontstaan. In de landbouw en vee­teelt werden Nederlandse innovaties ontwikkeld en ingezet: waterbeheersing (10e tot 17e eeuw), selectie (19e eeuw), landwinning, landinrichting en veredeling van dieren en planten (20ste eeuw).

Vooraf in de 20ste eeuw is de samenwerking tussen overheid, kenniscentra, bedrijfsleven en boeren kenmerkend voor de Nederlandse innovaties. De realisatie van de IJsselmeerpolders en de ruilverkaveling op het 'oude land' zijn door deze samenwerking een groot succes. Het 'poldermodel' is geboren.

De agrarische sector loopt in de wereld voorop qua circulariteit. Ne-

derland en zijn boeren zijn een wereldleider op gebied van landbouw geworden, met toonaangevende technologieën en exportcijfers die de pan uit rijzen. Terwijl het merendeel van de producten de grens overgaan blijven het afval en de restproducten achter in ons kleine land. Te veel op

te weinig land. De hoop is gevestigd op herstel en restauratie van het landschap en het platteland.

De grenzen van groot, groter, grootst zijn bereikt, zo concludeert de commissie Remkes in haar rapport 'Niet alles kan'. We hebben boeren en verdienmodellen nodig die

niet alleen economisch gericht zijn maar waarin boeren zich ook maatschappelijk verdienstelijk maken. Voor onze Nederlandse samenleving, voor landschap, milieu, cultuur, energie, sociale omgeving, natuur, et cetera.

Mijn ouders hadden een gemengd bedrijf waar ze regelmatig een verdienmodel toevoegden aan de bedrijfsvoering. Ze verplaatsten hun bedrijf en gezin. Verhuisden na de watersnood en ruiming van al het vee vanwege Abortus Bang van West-Brabant naar de Noordoostpolder. Boerden op zeer natte zeebodem met lage productiewaarde (32 procent). Ontgonnen en cultiveerden de grond en introduceerden de eerste greppelfrees in de regio. Begonnen met nieuwe melkkoeien en traditionele akkerbouw. Voegden varkensfokkerij en bollenteelt toe aan de bedrijfsvoering. Pasten zich aan de veranderende omstandigheden aan. Ondervonden veel tegenslagen, maar wisten elke keer weer op te krabben, verder te gaan en het bedrijf uit te bouwen. Hadden weinig sympathie voor demonstreren en protesteren, maar veel gevoel voor ondernemen en innoveren.

Sla de hand aan de ploeg

Gebruik de achteruitkijkspiegel. Leer van de rijke tradities en geschiedenis, die bol staan van de innovaties. Sla de hand aan de ploeg en ga nieuwe begaanbare paden op. Ontwikkel vernieuwende verdienmodellen in de traditie van het oude en vertrouwde 'gemengd bedrijf' met spreiding van risico's; akkerbouw, vee­teelt, tuinbouw, educatie, zorg, energie, landschapsbeheer, toerisme, et cetera.

Kijk naar het zich ruim 20 jaar ontwikkelende principe van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, met aandacht voor de drie P's: *people*, *planet* en *profit*. Verdienmodellen die goed zijn voor mensen én de planeet (natuur). Stop met massaproductie voor 'Verwegistan'. Bedien de lokale en regionale omgeving. Er is werk aan de winkel.

Kijk in de achteruitkijkspiegel en zie de eigen geschiedenis, vindingrijkheid en innovatiekracht.

▲ Boeren op 1 oktober op weg naar het Malieveld.

FOTO GUUS SCHOONEWILLE

■ Jan de Rond (1954) is boerenzoon, geboren in West-Brabant en via de Noordoostpolder (waar hij opgroeide), Twente, West-Brabant en de Randstad in 1990 gaan werken in Oost-Brabant.